

לולב הגזול פרק שלישי סוכה

צג א גר ממי פ"ח מהל' משטתה ה"י י"ב ופ"ו
שם הלכה א:
צד ד ממי פ"ח מהל'
מעשר שני וז"ר
הלכה ה:

תורה אור השלם

1. וימן להם הדלקך דבר
יום בימנו מופת בג הפלך
ומיין משויו ולגזלם
שנים שלוש ונקמתם
יעמדו לפני הפלך:
הניאל א ה

הנהרות הב"ח

(ה) הוס' ד"ה בד"ה דמון
ובי מכלא אחא אומר
תלמי:

לעני רש"י

רד"א. פיגם (צמח).
הנפלי"ש (הנפיר"ש).
המין (צמח, ברמניה).
אורלי"ש (אורשיל"ש).
המניצ"ס (צמח).
איספר"ש (איספרי"ש).
אספרגוס.
פולפיר"ד (פולפיר"י).
רלה, הלגונה (שם בר).
אלינ"א. עובר.
קריש"ן. שחלים.
אפי"א. כרס.
אורוג"א. אורה (צמח).

רבינו הגנאל

ואקשינן מון ג'
סעודות מן המופקדות
ותו לא ורמינהו ה
התן כשביעית שכל
המזב ותרבויתן שותטין
והלגונות (והכסופה)
והכסופה (שבתה)
והכסופה (שבתה)
(שבתה)
והגורן
שבאפי. פטורין מן
המזב ותרבויתן שותטין
אדם כשביעית, לפי שאין
כיוצא בהן נשמה. תקני
מילא מן המופקד והלקיח
מכל אדם כשביעית, ולא
קמיין מן סעודות. ופיקתין
כבר מן פ"ד מונותיו,
כלומר כדי שימכרו אלו
ויקנה ברמייה פת רבשר
כדי אכילתו, ולא קשיא. אי
הבי שאין מוסרין לו
שביעית יותר ממון ג'
יקנה (ממון). [מנען]
בדמי. [ושנין לולב]
ששנינו במשנתנו הוא
שנכנס משה ששת
לשביעית, כי הוא [נ"א:
סורא] חשבו ספורות שנה
ששת. לפיכך מותר, ואם
אמרו אי הכי ליתני במתני'
שנכנס האתרוג מותר,
ונקמה בהתרוג בן ששת
הנכנס לשביעית. לא
מצינו אמרת הכי, דאפי'
אתרוג בן ששת שנכנס
לשביעית אסור, דבתי
לקיטה אילנות, ולא
חיישנן הנהנתו של
אתרוג.

בד"א דמון שלם מיהא מוסרין בלוקה מן ההפקד שראה חבר
זה שנתלקטו פירות הללו צדעה המופקד שאין ע"ה זה
שומרן והואיל ולא ראינוהו חשוד מותר למסור לו מעט אבל לא הרבה
שלא תהא עיניו זרה להנעימן אבל בלוקה מן המשומר ששדה זו מקום
משומר בגדר ופתח נעל זה נחמד
לענין שאינו תפקיין שאמרה תורה
שמשנתה ונטמטה ואלכו אציוני עמך
והערמה היא שמוכרן על יד כ"ך פי'
בקונט' ולא יתכן פי' זה לפי מה
שפירשנו בשם ר"מ פ"ב דתמוז
(דף גז. וס) גבי שלי חדש ושל חברי
ישן דסתם ע"ה אינו חשוד אלא
ידוע ביה שהוא חשוד ואלו צודאי חשוד
מיירי הכא א"כ מן המופקד נמי ליחמד
הפיגם וכו' וכל הני דשמי' התם ואומר
ר"ת לפירות מן המשומר אסורין
לדדרי' בת"כ ואת ענבי מיריך לא
תצטון מן המופקד אתה צולר ואי אתה
צולר מן המשומר למיריך משמע דנור
מזן מן האדם וכן פי' בקונט' בשם
רצותיו סוף צמות (דף קכב). גבי
נכחי שהיה מוכר פירות צדוק ואמר
פירות הללו של ערלה הם של נטע
רבעי הם של עוקה הם לא אמר ולא
כלום לא נתייין זה אלא להשיב מקחו
כלומר של עוקה מפרדם מעוק וגדל
קמיין לו והיה צביעית והקשה שם
בקונטרס על פירושם מה איסור יש

כאן אם עבר זמן הבעור לא שנה מן המשומר ולא שנה מן המופקד
אסור וקודם הזמן אלו ואלו מותרין ופירש שם דעוקה עיר שצדק
ישאלו ופירושה משוברים ואם היה עובד כוכבים זה צדקה לארץ
ומשנה ואומר מעוקה הן אין חוששין לצדדין לענין שביעית דאין טהגין
צדוק' לדמרינן עמון ומואב מעשרים מעשר עני שביעית ולענין שלא
לעשר עליהן מפרות חו"ל משום מן הפטור על החיוב ופירוש ראשון נראה
לר"מ דמן המשומר אסורים כדפרישית ועוקה לשון יועקו ויסקלו
(שביעה ה) כמו בית יעוק היתה נקראת דתנן פרק ב' דר"ה (דף גז. ג)
ולהשיב מקחו אומר לו זה דפירות של ילדה טובים משל זקנה ופירות
הפרדם השמור טובים משל הפקר שיד הכל ממשמשים בהן וקשו להו
ימים וגם ממנהים ללקטם קודם ציולם והא דקאמר הכא אפי' כתי'
איסור אסור היינו משום דלאסרי בצבילת² ואומרי ספיחים שביעית דפ'
הייתם והעליה³ (ב"מ דף ק"ח). לא שומרים מן האכילה דלא היו רבייך
לשומרי צבני אדם דמאליהם היו פורשים כשהיו יודעין שהן לזרך
העומר⁴ ולא היו שומרין אותם אלא מבהמה חיה ועוף ומיהו קשה
לר"מ דלא אסר בת"כ מן המשומר אלא בצבירה כדכ"ה הוצרים אבל ע"י
טמיו שרי דקאמי סופא מכלא⁵ (ה) אמרו תאנה של שביעית אין קולאין
אותה שמוקדה אבל קודם בהמה אין דורכין ענבים צבא אבל דורכין הוא
בעריבה אין עושין זימיה צבד וצקוטב אבל כותש הוא ומכניס בצבירה
ואמנ המשומר קאי ועוד דמשמעין משמע דלא אסר מן המשומר
אפילו כתי' איסור אלא לפי שמוסר דמי שביעית לחשוד אבל פירות

מיהא לאכילה שרי דאי אסריי וכי דרך לקנות דבר האסור⁶ ומיהו קשה דרישא דקרא דריש ליה התם לאיסור אכילה דקמי רישא את ספיח
קמיין לא תקורו מכלן ספיחים על הספיחים שהן אסורין ועוד דכונה סופא דתאניה של שביעית סתם משנה היא פרק ח' (מ"י) משמע דבתם
שביעית איירי שדך להפקיר⁷ אע"ג דצמחא דירושלמי מייתי עלה כולה דרשא דמורת כהנים: **לרבעי**. הך משנה אחיה כמאלן דאמר נטע
רבעי צפרק כינז מצריכין⁸ (דף לה.). **ולשביעית**. ירק נמי אית ביה שביעית אלא מפרש דירושלמי פרק ב' דצבורים כגון אתרוג צת
ששית הנכנסת לשביעית הרי היא לבעלים כאלין דבתר חנטה ולא כירק דבתר לקיטה⁹ והא דלא תנא שיה לאילן לענין כלאים¹⁰ (ולא) היו כלאי
הכרם מה שאין כן בירק ולענין דר"ה שלו שצט כאלין אע"ג דלאחר לקיטתו עשורו כירק ומי"מ ר"ה שלו שצט כאלין¹¹ דלאמרין פ"ק דר"ה (דף
יד: וס) דלא תנא אלא מידי דבהא אילן צמח חנטה ובהא אילן צמח לקיטה וזהו ומהאי לא אילן צמח חנטה צמח לקיטה לכל דבר כיון דגדל על
כל מים¹² כירק דהכי משמע פ"ק דר"ה (ג' ס) צמח מגרנך ומיקנך מה גורן ויקב שהן גדלין על רוב מים ומתעשרין על שנה שעברה יאזו
ירקות גדליים על כל מים מתעשרין לשנה הבאה וע"ג דמעשר ירק דרבנן¹³ מ"מ לענין שביעית דאורייתא¹⁴ דרשא גמורה היא וי"ל משום דרשינן
פ"ק דר"ה (דף י.) גבי ערלה פעמים שצביעית ואסורים משום ערלה¹⁵ וזהו דהכא משמע דאילן צמח לקיטה לענין שביעית וצמח
שביעית (פ"ט מ"א) מן כל הספיחים מותרין חוץ מספיחי כרוב ופירשנו שם ע"פ הירושלמי דאירי צמחי' ששית הנכנסת לענין שביעית וצמח
צבני היא דפ' (מ"ק שנהגו (דף נ"א: וס) דמניא איפכא אסורין חוץ מספיחי כרוב ונראה לפרש דהא דאילן צמח לקיטה לענין שביעית היינו בשלל
נגמר גדולה בששית אבל נגמר גדולה בששית שרו צין לר"ע דריש שגדליים על רוב מים¹⁶ צין לר' יוסי הגלילי דריש שגדליים על מי שנה
שעברה¹⁷ פ"ק דר"ה (דף י.) מידי דהוה אצללים הסריסים דהתם שמע מהם מים ל' יום לפני ראש השנה¹⁸ דאפילו מאן דפליג התם הכא מודה
דלר"י הגלילי כיון דנגמר גדולה נמצאו גדליים על מי שנה שעברה ותו לא גדלי על מי שנה הבאה ולר"ע נמי כיון דתו לא גדלי על כל
מים ולא מותרת ירקו הגדלים על כל מים דקאמרין דירושלמי גבי צללים הסריסים פ"ב שביעית אמר ר' מנא מנא מן שנת מן מים שלשים
יום לפני ר"ה קשה שצמח צמח ששית וכן נראה לגבי אורז ודוחן ברה"ה פ"ק (דף י.) דיבז להו שמואל דין ירק
דבתר לקיטה וקאמר הכל הולך אחר גמר פרי אלמא גמר פרי עיקר אלא דנקט צלל דוכתי לקיטה משום דדרך לנקט צמח פרי והנהו גמר
פריים צמח אלא שאין ממיידישין צמח דקאמרין דעשויה פרכים פרכים ומיחו קשה מאתרוג דאמרין פרק קמח דר"ה (דף י.) צמחורג
שחנטו פירושה קודם חמשה עשר דאיך שצט ונקלט צמח צבנ¹⁹ ומשמע משום דמסקא ליה אי אילן צמחורג צמח חנטה כ"י

ובא חזר זה ואולו אותם הפירות צדקות שביעית אכילה ושמה
ויסכה והדלקת הנר שהן הנאות המותרות בהן כדמפרש במס' שביעית
(פ"ח מ"ב): **בד"א**. דמון ג' סעודות מיהא מוסרין בלוקה מן המופקד
שראה חזר זה שנתלקטו פירות הללו צדעה המופקד שאין ע"ה זה
שומרן והואיל ולא ראינוהו חשוד מותר
למסור לו מעט אבל לא הרבה שלא
תהא עיניו זרה להנעימן: **אבל** בלוקה מן
המשומר. ששדה זו היתה משומרת צדלר
ופתח נעול זה נחמד לענין שאינו מפקיין
לענין דכתיב (שמות כג) ואלכו אציוני
עמך וגו' והערמה היא שמוכרין על יד
על יד: **הפיגם**. עשב שקורין רוד"א:
פירטוין. הנפלי"ש בלשון אשמן וכאלו
קורין לו אודל"ש והן עשבים וטעמם
קרוז ללוצי צמחים: **והשטין**. איספר"ש
ומין ירק הוא: **והלגונות**. פולפיר"ד:
והסופר של הרים. אלינ"ר"א הוא גדל
צהים אבל כוסבר של גנה חשוד הוא:
והכרפס של נהרות. שקורין בלע"ז
קריש"ן אבל של גנה חשוד הוא. ו"א
כרפס אפי"א וכן שמעתי אצל נראה
אפי"א גדילה צנהרות: **והארגי** ביה
שאר. אורוג"א הנדילה בלשון אכל של
גנה חשוד הוא: **פטורין מן המעשר**.
בכל השנים כדמפרש טעמא שאין כיוא
בהן נשמר ואין ללן והפקד פטור מן
המעשר דכתיב (דברים יד) וצא הלוי כי

אין לו חלק ונחלה עמך צדבר שאין לו חלק ונחלה עמך יטול מעשרותיו
יאל הפקד לקט שכמה ופתח שיש לו חלק עמך: **ויקחין מכל אדם**
שביעית. ואף על גב דשביעית נהגא צמפקרים מפני שאין כיוא
בהן נשמה ובהו ליה לוקח מן המופקד ואף על גב דלא דעינין ביה
בהאי דודאי הפקיר מחקינה ליה צבחי דאין דרך לשומרן לפיכך
מוסרין לו דמיהן ולא חשדין ליה שיעניעם לטחורה אלמא בלוקה
מן המופקד מסרינן טובא דהא וקמיין קמי משמע אפי' טובא: **צבני**
מן. צבני מוטומי שנו דנקחין והיינו שלם סעודות: **וימן להם המלך**.
צבני סעודה מסרינן קרא דבניאל (א') וימן המלך ויפרנס המלך:
אי הכי דאין מוסרין דמי שביעית לעם הארץ לולב נמי לא נוצין
מיינה שאף צו נוהג שביעית וטעמא מפרש לקמן: ומשני לוצב
ששים הנכנס לשביעית הוא. דעל כרחך צמחשה עשר יום שצמח
השנה עד חג לא גדל וקיימא לן אילן צמח חנטה אילן צמח צמח
לאשנה (דף י.) א: **אמרו צמח לקיטה אילן**. דלוקח מן שאר אילנות
דינו כירק שהלכו צו בתר לקיטה משום גדל על כל מים דלאמרין
ברה"ה (דף י.) ותצואה ואילנות גדלין על מי גשמים ואתרוג גדל על
כל מים שמקנין אותו תמיד כירק דלאמרין צמח לקיטה (דף ג.):
הוא דלפליגו צמחורג לענין מעשר מדרו לענין
שביעית דבתר חנטה אילן צמח: **לערלה**. שנהג צו כאלין וכן
רבעי נוהג צו: **ולשביעית**. דאלוין צמח לענין שביעית צמח חנטה:
ששבעת

פ"ט מ"א. כלומר יצאו מתורת ירקות הגדלין על כל מים ונעשו כשדה בית הבעל שמסתפקת במי גשמים ומתעשרין לשבעה. ר"ש שביעית פ"ט מ"י. 10. דתו לא גדלי על מי שנה שעברה. ר"ש שביעית פ"ט מ"א. 10. דכיון
דמע מהם מים שלשים יום לפני ר"ה נמצאו גדלים על מי שנה שעברה וכי' [אן] נעשו כבעל. ר"ש שביעית פ"ט מ"י. 11. ובט"ו בשבט דאשתקד נכנסה שנה שלישית, ועדיין לא יצאת שלישית, נמצאת שנתה בשנה ולקטתה
בלשלישית. כשי' ר"ה י:

(א) שביעית פ"ט מ"א.
(ב) ר"ה יד: קדושין ג'
(ג) ככרי פ"ב מ"י, א (ו) ויני'
(ד) מוס' קדושין ב': ד"ה
אתרוג (ד) (ז"ל דלא).

מוסף רש"י

אתרוג שיה לאילן
בג' דרכים. ערלה ורבעי
טוב צו כאלן ולענין
שביעית הולקין צביוני
אחר המעט כאלן ולא
אחר לקיטה כירק (קדושין
ב:) א: שיה לאילן כ"ל
אחר חנטה לענין נרלה
ורבעי ושביעית (רה יד).

מוסף תוספות

א. ולסחורה מוכן להו,
ונראה מירביו דיל
שהפירות עצמם אף על פי
שהיו משומרין מתורתם הם
קודם הבעור אלא שאסור
ליקח מהו. מיט"ש
ב. ומיירי הכא (ברישא)
בסתם עם הארץ דאינו
חשוד ומה שאין מוסרין
לו יותר ממון שלש
סעודות היינו משום דאינו
בקי בדין פירות שביעית,
מוס' סה"ש. ג. הכי כירק
הכא להוביא עובר
מספחים המשומרים הא
בעינן במשקח ישראל מן
המותר לישראל. מוס'
מנחות פד. ד"ה שמי.
ד. ולא היו מונעים בני
אדם מליקח אבל היו
מורידין להם והם מורשינן
מאליהן. ט. ה. ואי ס"ד
פירות עצמן אסורין אפי'
פחות מחצי איסור. מיט"ש.
ו. וביר"כ דקתי מן
המשומר אי אתה בוצר
היינו אפי' על ידי שבת
ומן המופקד אתה בוצר
היינו כלומר אוכל. מוס'
ימות קט. ד"ה של
ו. ופטור ממשקח כירק
דבתר לקיטה. מוס' ר"ה
ד: ד"ה לשביעית. ו. דאין
מעשרין מפרות שנקלטו
קודם ט"ו בשבת על
פירות שנקלטו אחו ט"ו
בשבת והוה ליה מן הישן
על הדיש. מוס' סה"ש.
ט. אף על שאובין שולקין
ומשקח אתרוג חמ"ב כשי'
ר"ה יד. ו. והאך עושה
בנין אב מדרב שהו
מדרבנן. מוס' קדושין ג'
ד"ה מה. ו. דהו
דאורייתא בין בירק בין
באילנות. ט. א. ב.
מותר פירותיו להגות
ברביעית לפני שבת
ועדיין אסורים משום
ערלה אסורין בהנאה
עולמית. כשי' ר"ה י. אף
על גב דאתרוג גדל על כל
מים אין לנו לחלק מדין
שאר אילנות לענין
שביעית כיון דלענין ערלה
ורבעי לא חלקתו תורה
משאר אילנות והרשה
דגורן ויקב לירקות אתה
ולא לאתרוג ומכ"מ לענין
מעשר שהוא דרבנן תקנו
הכמיס אתרו לקיטה
עישורו והואיל גדל על כל
מים כירק. מוס' קדושין
ג'. ש"ם דלא אדלינן כלל
כירק בתר לקיטה אלא
בתר רוב גדוליה מדרבי
ספיחי ששית שנכנסו
לשביעית. מוס' קדושין ג'
ד"ה אלו. ו. הם מן
גשמים שרוב הדיעם
גדלים על דים. כשי' ר"ה
דכיון דנגמר גידולין
צבשו כבעל. ר"ש שביעית

